

Bokomtaler

Helene Aarseth: *Moderne Familieliv – den likestilte familiens motivasjonsformer*. Oslo: Cappelen Damm akademisk 2011, 130 sider.

Anmeldt av Kenneth Aarskaug Wiik, forskningsavdelingen SSB

Moderne familieliv – den likestilte familiens motivasjonsformer er basert på Helene Aarseths doktorgradsavhandling fra 2008, *Hjemskapingens moderne magi*. Boka bygger på dybdeintervjuer med foreldrepar i 40-årene som er ”ganske vanlige og ganske spesielle”. Samtidig som parene lever vanlige liv i typiske kjernefamilier med to eller flere barn i skolealder, realiserer de ideen om et dobbelt likestilt familieliv, det vil si at begge parter har lik arbeidstid med like muligheter for karriere og at de deler ansvaret for familien likt mellom seg. Parene som intervjues i boka er ganske spesielle også i en annen forstand, nemlig at begge parter tilhører ”den nye middelklassen” som kjennetegnes av at de jobber med forvaltning av kunnskap og ideer og er orientert mot selvskaping – individuell selvutfoldelse og optimalisering av mening – både i arbeidslivet og i familielivet.

Boka handler om hvordan disse ”likestillingens spydspisser” klarer kunststykket det er å overføre idealet om full likestilling til praksis. Kort sagt hevder Aarseth at det er ”... fellesprosjektene, hverdageestetikken og den samstemte selvskapningen” som gjør at disse parene lykkes (s. 109). En prosjektbasert organisering av familiarbeidet og det at særlig mennene orienterer seg mot lystbetonte prosjekter i familien bidrar til å skape et arbeidsfelleskap der hverdagslivets oppgaver blir et felles ansvar. Framfor et ensidig fokus på fordeling av arbeidsoppgaver i familien mener Aarseth at fokuset i større grad bør rettes mot arbeidsoppgavenes mening. Som hun skriver i bokas avsluttende setning: ”Det er her den nye magien ligger ... i en ny forbindelse mellom lyst og forpliktelse som både gir lyst til forpliktelse og gjør forpliktelsen lystfylt. Dette er den likestilte familiens nye motivasjonsformer.” (s. 118).

Moderne familieliv er velskrevet og bidrar med interessante perspektiver og flere mulige forklaringer på hvorfor og hvordan disse likestilte parene or-

ganiserer sine hverdagsliv. Jeg synes også Aarseth gir en god gjennomgang av relevante teoretiske perspektiver på dette feltet som gjennom boka, diskuteres og utdypes med referanse til hennes eget empiriske materiale. Dette bidrar til at store generelle teorier om for eksempel modernisering og individualisering tas ned på bakken. Videre synes jeg at leseren blir presentert for en passe mengde empiri, i dette tilfellet sitater fra intervjuene. Heller enn lange ordrette utdrag er hovedtrekkene flettet inn i teksten. Dette gir god flyt i teksten.

Aarseth viser hvordan og argumenterer godt for hvorfor begge partene involveres i familiarbeidet. For eksempel deltar både fedrene og mødrene i aktiviteter med barna de selv er interessert i og som de vil lære videre til barna. Deltakelse i barnas hverdagsliv, og dermed hverdagens trivialiteter og tilretteleggingsarbeid, bidrar til å tone ned det tradisjonelle kjønns skillet i familien. Men, også her er det kjønnsforskjeller, blant annet i deres bekymringer for barnas ve og vel: Mens kvinnene er på "ullstrømpenivået" (de registrerer når noe ikke er helt som det skal – bør barna ha på ullstrømper?), bekymrer mennene seg mindre og foreslår heller konkrete løsninger. I tillegg er det kanskje også hos disse parene forskjeller mellom kvinner og menn i type aktiviteter de tar barna med på? Kanskje fedrene i langt større grad enn kvinnene tar med barna på idrettsaktiviteter og fisketurer? Om dette har betydning for deres involvering i familielivet er derimot et annet spørsmål.

Det er også forskjeller mellom kvinnene og mennene i hvor stor grad de identifiserer seg med hjemmet og i deres syn på hvordan det bør se ut hjemme. Aarseth hevder at kvinnene har en sans for dette "spillet", som i praksis innebærer at de handler ut fra lyst, eller tilfredsstillelsen som et ryddig og pent hjem gir dem. Mennene derimot, gjør i større grad sin del av familiarbeidet fordi de blir bedt om det. Parene kjennetegnes likevel av en prosjektorganisering av familiarbeidet som gjør at også mennene etter hvert ser nye arbeidsoppgaver uten at noen har sagt det til dem. Men, familiarbeidet innebærer ikke bare klesvask, bleieskift, oppvask og matlaging. Det er jo også en del regelmessig vedlikeholdsarbeid som skal gjøres, og dette er jo kanskje et spill mennene i gjennomsnitt har en bedre sans for? Jeg synes derfor forfatteren burde ha diskutert operasjonaliseringen av "familiarbeid" mer detaljert i bokas innledende kapittel. En annen innvending er at bildet som tegnes av disse parene til tider er vel rosenrødt. Alt arbeidet og fokuset på prosjekter på fritiden må jo ha sin pris? De deler riktig nok arbeidet likt seg imellom. Men hvordan står det til med parforholdet og samlivet ellers?

Parene som intervjues beskrives i detalj i bokas innledende kapittel, og Aarseth argumenterer godt for hvorfor dette er en fruktbar gruppe å studere.

Hun hevder blant annet at slike "... likestilte par fra "den nye middelklassen" er særlige representanter for bestemte utviklingstrekk i de nordiske landene, som gjør det særlig interessant å undersøke hva som skjer i denne gruppens hverdagsliv." (s.10). Men, jeg etterlyser allikevel en nærmere beskrivelse av denne gruppen. Hvor mange slike dobbelt likestilte par der begge har høy utdanning og jobber i kunnskapsbaserte og fleksible yrker kan det finnes på landsbasis? Selv om dette ikke er et poeng i boka, hadde det vært nyttig bakgrunnsinformasjon. Jeg savner også informasjon om hvor mange par det egentlig er som intervjues? Jeg går ut fra at interesserte leserne kan finne denne informasjonen i Aarseths doktorgradsavhandling, men etter min mening burde denne opplysningen hatt en selvskreven plass også i denne boka.

Generelt synes jeg Aarseth er flink til å understreke utvalgets mange særtrekk, og hun går ikke i fellen å generalisere funn fra denne studien. Det presiseres flere steder at parene som intervjues er "spesielle", at de begge er høyt utdannede, jobber i "nye" yrker og er likestilte. Men, mot slutten glemte i hvert fall undertegnede hvilken begrenset populasjon det her er snakk om. Jeg savner også en tydelig diskusjon av studiens betydning for videre forskning på feltet: Hva har denne studien bidratt med, og hva kan framtidige studier av arbeidsdeling i familien lære av, ut over at fokus i større grad bør rettes mot arbeidsoppgavenes mening? Og, lar noen funn fra denne studien seg overføre til andre grupper i det norske samfunnet og eventuelt hvilke?

Det kunne også vært nyttig med noen vink til framtidig forskning i bokas avsluttende kapittel. For eksempel ville en kombinasjon av et slikt empirisk materiale og representative spørreundersøkelser vært verdifull. Det finnes representative spørreundersøkelser som tar opp arbeidsdeling i familien og likestilling der det er mulig å se på par som i hvert fall ligner de som er med i Aarseths studie. For eksempel, hvilke konsekvenser har et slikt dobbeltlikestilt familieliv for samlivskvalitet og risiko for samlivsbrudd? Slike data kunne også vært nyttig for å finne hvor mange det faktisk er som lever i slike dobbelt likestilte familier. Dette er jo ikke nødvendigvis innenfor rammene av en slik bok, men i og med at boka også retter seg inn mot andre forskere på feltet hadde det vært nyttig med en kort diskusjon.

Bokas målgruppe er studenter og forskere innenfor sosiologi, kjønnsstudier og familierapi, samt andre som er opptatt av disse temaene. Da den er lett tilgjengelig og gir en meget god gjennomgang av teorier på feltet og går i "dialog med internasjonale sosiologiske perspektiver på familiens modernisering", er boka etter mitt syn særlig godt egnet for studenter. Stoffet er inter-

essant og grundig analysert samtidig som boka jevnt over er meget godt skrevet, oversiktlig og lett tilgjengelig. I så måte er den et forbilde for andre som vil gjøre sin doktorgradsavhandling tilgjengelig for et bredere publikum.